

GEMEENTELIJK MONUMENT**GM-nummer //****Algemene gegevens**

Adres	: Willemstraat 7
Postcode, Plaats	: 3314 ZZ, Dordrecht
Kadastraal	: DDT00 K 3902
Wijk	: Nieuw-Krispijn, Oranjebuurt
Inventarisatie	: MIP ZH-NS-276-35

Algemene omschrijving

Bouwjaar / verbouwing	: 1907-1908, 2002 funderingsherstel
Architect / aannemer	: G. Hoek
Opdrachtgever	: G. Hoek
Oorspronkelijke functie	: woonhuis
Huidige functie	: woonhuis
Bouwstijl	: eclectisch, invloeden Jugendstil

Algemene beschrijving

Herenhuis en erfafscheiding die deel uit maken van een ensemble van vier geschakelde en ongeveer gelijktijdig gebouwde woningen. Willemstraat 1-9 werd gebouwd in 1907-1908 als een van de eerste woningblokken in de Willemstraat.

Historie gebied

De Oranjebuurt ten zuiden van het station is een woonwijk met vooroorlogse en naoorlogse bebouwing. De begrenzing van het vooroorlogse gebied wordt gevormd door de Dubbeldamseweg Zuid, de Mauritsweg, de Frederikstraat en de Mariastraat. Dit gebied was tot het begin van de 20^e eeuw vrijwel onbebouwd, waarbij de Dubbeldamseweg de hoofdverbinding vormde tussen de stad Dordrecht en het dorp Dubbeldam. De spoorweg naar Breda (1872) was een ingrijpende verandering voor het landelijke buitengebied waarbij Dubbeldam grond moest afstaan aan de stad. De aanwezige bebouwing aan de Dubbeldamseweg bestond uit enkele buitenplaatsen, hoeves, molens en schaarse 19^e-eeuwse bebouwing.

Vanaf 1904 tot ca. 1916 werd zowel ten oosten als ten westen van de Dubbeldamseweg het gebied tot aan de begraafplaats en de spoorwegovergang bebouwd. Het oostelijk deel, de Bloemenbuurt werd gerealiseerd door de Stichting Woningzorg en particulieren. De westelijke zijde kwam geheel tot stand dankzij particulier initiatief. Zo ontstonden enige straten met een ensemble van arbeiderswoningen met veel groen en gevarieerde bebouwing. Het wijkje is een voorbeeld van woningbouw onder de eerste Woningwet (1901), zonder stedenbouwkundig kader.

De grootste ontwikkelaar van de wijk was Gerrit Hoek, die zich van timmerman in loondienst had ontwikkeld tot aannemer/ontwikkelaar. In de beginjaren tekende hij zelf zijn projecten totdat het bedrijf begon te groeien en hij tekenaars en bouwkundigen in dienst nam. Vanaf 1906 had hij een compleet bedrijf waarvoor hij in de Sofiastraat een werkplaats bouwde met een bovenwoning voor zijn gezin. Dit werd al snel te klein en in 1910 bouwde hij een grotere werkplaats met magazijn, kantoor en woonhuis in de Frederikstraat, die zou uitgroeien tot een complete timmerfabriek, de Dordrechtsche Electriche Timmerfabriek De Industrie. De Eerste Wereldoorlog en de daaruit volgende economische malaise zorgde voor het einde van de timmerfabriek die in 1917 geliquideerd werd.

De wijk heeft in de loop van de tijd relatief weinig veranderingen ondergaan. Sommige woningen zijn wat ingrijpender gerenoveerd dan andere, maar het diverse karakter van de woningen met zijn veranda's, erkers en torentjes kenmerkt nog steeds deze buurt.

Ligging

Het woningblok staat aan de noordkant van de Willemstraat, waarbij de rooilijn per woonhuis naar achteren verspringt. Willemstraat 1-3 vormt de afsluiting met de hoek van de Dubbeldamseweg Zuid. De woonhuizen zijn pal noord-zuid georiënteerd, behalve het linkerdeel van Willemstraat 9 dat een overgang vormt naar de bebouwing aan de Hendrikstraat.

Hoofdvorm

Het woonhuis is in basis gebouwd op een rechthoekige plattegrond in twee bouwlagen onder een plat dak. Aan de voorzijde is links het woonhuis voorzien van een toren onder een plat dak. Rechts is de begane grond uitgebouwd met een bouwmassa die haaks aansluit op de zijgevel van Willemstraat 5 en kwartrond eindigt op de gevel naast de voordeur. Deze bouwmassa wordt overkoepeld door een dak in dezelfde vorm als overkapping van het balkon op de verdieping.

Bouwgeschiedenis

Willemstraat 5, 7 en 9 werden in 1907-1908 gebouwd in aansluiting op het als eerste gerealiseerde hoekpand Willemstraat 1-3. Alleen van Willemstraat 1-3 zijn bouwtekeningen aanwezig in het archief. Hoewel niet gesigineerd, zijn vermoedelijk alle vier de woonhuizen gebouwd door Gerrit Hoek en Willemstraat 5, 7 en 9 gelijktijdig gebouwd. De woonhuizen kenmerken zich door een grote variëteit in vorm en detail, maar vormen toch een eenheid door de materialisering in dezelfde bruine baksteen, afgewisseld met strekken, bogen en speklagen in rode strengperssteen.

In 2002 heeft funderingsherstel plaatsgevonden bij alle vier de woonhuizen. De eigenaar ten tijde van de opname bewoont het huis vanaf 2009. Het woonhuis is op enkele herstelwerkzaamheden na, vrijwel ongewijzigd.

Beschrijving exterieur

De gevels zijn gemetseld in een bruine baksteen in kruisverband met gesneden voeg. De strekken boven de licht getoogde vensters zijn uitgevoerd in een rode strengperssteen. De vensters bestaan uit houten kozijnen met schuiframen of openslaande deuren. Op begane grond niveau zijn de bovenramen voorzien van gekleurd glas-in-lood in een geometrisch motief.

De voorgevel is tweeledig van opzet, waarbij het linkerdeel verhoogd is met een torenkamer. De gevel wordt hier recht beëindigd met siermetselwerk en een kunststenen afdekplaat. Links bevindt zich de entree die bestaat uit een brede deuropening met dubbele deuren en een half rond bovenraam. De deuren zijn origineel en uitgevoerd met panelen, gestoken stijlen, geel kathedraalglas en centraal een rooster van siersmeedwerk. Boven het bovenraam is een rollaag aangebracht van rode strengperssteen. Boven de entree bevindt zich een venster met schuifraam. Het venster van de torenkamer is uitgevoerd als frans balkon met openslaande deuren en een hekwerk van smeedijzer.

Rechts wordt de gevel aan de bovenzijde beëindigd door gevelpannen. In de uitbouw zijn drie vensters, waarvan het linker venster is uitgevoerd met gebogen ruiten, overeenkomstig de bouwmassa. In het onderraam is helder glas-in-lood aanwezig. De uitbouw is aan de bovenzijde doorgemetseld als borstwering van het balkon op de verdieping. Het metselwerk is hier opengewerkt en voorzien van een kunststenen afdeksteen. De overkapping wordt ondersteund door één houten kolom met een opengewerkt ornament aan de bovenzijde. Het dak is betimmerd aan de onderzijde en voorzien van een brede geprofileerde gootlijst. De dakbedekking is vervangen door bitumen leien. Grenzend aan het balkon bevindt zich een pui met openslaande deuren, zijramen en bovenramen.

De achtergevel steekt aan de rechterzijde, ter hoogte van de keuken, iets uit. Hierin bevindt zich een grote vensteropening met keukendeur en stolpraam, voorzien van bovenramen door een roede verdeeld. Hierboven is een venster met schuifraam aanwezig. Links bevindt zich grenzend aan de achterkamer een veranda, ondersteund door een eenvoudige houten constructie van gestoken stijlen en schoren. Op het terras ligt een vloer van gekleurde cementtegels. Centraal zijn twee openslaande deuren, met aan weerszijden, gescheiden door een gemetseld penant, een schuifraam. Kozijn, ramen en deuren zijn op begane grondniveau origineel. De bovenramen van de achterkamer zijn voorzien van eenvoudig, helder glas-in-lood. Op verdiepingsniveau bevindt zich een gemoderniseerd venster.

Beschrijving interieur

De entree bestaat uit een tochtportaal, grenzend aan de gang tot aan de keuken, met links de trap. De tochtdeur is een paneeldeur, voorzien van geel glas-in-lood met een bovenraam voorzien van glas-in-lood in geometrisch motief. De paneeldeuren in de woning zijn alle origineel. De woonkamer is en suite verdeeld in een voor- en achterkamer. In de kamers bevindt zich een zwart marmeren schouw en zijn de stucplafonds voorzien van ornamenten en lijstwerk. De vloerafwerking bestaat uit brede grenen vloerdelen. In de keuken staat een ingebouwde voorraadkast met glazen deuren. Op de verdieping bestaat de verdeling uit een grote en kleine voor- en achterkamer, verdeeld door een tussenkamer. De lambrisering op de overloop is gemarmerd, dit kwam tevoorschijn na het schuren van bestaande verflagen. De houten trap is voorzien van een hekwerk met houten, gestoken stijlen. De steile trap naar de torenkamer heeft een smeedijzeren trapeuning.

Beschrijving tuin, erf, perceel

Het woonhuis beschikt over een voortuin aan de Willemstraat en een achtertuin. Aan de voorzijde wordt de tuin door een smeedijzeren hekwerk gescheiden van de openbare weg en van Willemstraat 5 en Willemstraat 9. Deze hekwerken uit de bouwperiode maken deel uit van de bescherming.

Bronnen

Regionaal Archief Dordrecht

752-15875 Tekeningen Willemstraat 1-3, 1907

Literatuur

L. van Hoek. *Baas Hoek. 1880-1958. De Geschiedenis van een Dordtse Pionier op sociaal gebied*. Dordrecht 1988.

B. Lamberts en A.F.J. Niemeijer. *Dordrecht. Architectuur en stedenbouw 1850-1940*. Zwolle 2002.

Opname 7 mei 2019

Waardering

Cultuurhistorische waarde

Het ensemble Willemstraat 1-9 heeft cultuurhistorische waarde als onderdeel van de Oranjebuurt die voor een groot deel in de periode 1904-1916 werd ontwikkeld door Gerrit Hoek, die in de wijk zijn aannemersbedrijf vestigde. De woningen zijn een representatief voorbeeld van woningbouw op particulier initiatief die onder de eerste Woningwet (1901) werd gerealiseerd.

Architectonische waarde

De woningen hebben architectonische waarde door de karakteristieke voorgevels die gebouwd zijn in een eclectische stijl, beïnvloed door de Jugendstil. De gevels, die een eenheid vormen door materiaalgebruik, verschillen onderling door de variëteit in

dakkapellen, in gevel- en in dakvormen. Elk woonhuis onderscheidt zich door een eigen karakteristiek element. Voor Willemstraat 7 betreft dit de afgeronde uitbouw aan de voorzijde met bijbehorend balkon en overkapping. Van belang zijn verder onder andere de torenkamer, de royale entree met dubbele deur en het glas-in-lood op begane grondniveau (waarschijnlijk uit de Dordtse Bouvyfabriek). Het interieur heeft architectonische waarde door de nog aanwezige oorspronkelijke indeling van een vroeg 20^e-eeuws woonhuis. Van waarde zijn onder andere de kasten-en-suite, de paneeldeuren, de trappen en de plafonds van de woonkamer.

Situering

De woningen hebben ensemblewaarde in relatie tot elkaar en tot de overige vroeg 20^e-eeuwse bebouwing in de omgeving. Het woningblok heeft stedenbouwkundige waarde door de verspringende rooilijn langs de Willemstraat en als begeleiding van de entree vanaf de Dubbeldamseweg Zuid naar de Oranjestraat. Het smeedijzeren hekwerk is hierbij van belang als erfafscheiding en als overgang van de straatrichting naar de noord-zuid georiënteerde woonhuizen. Willemstraat 1-3 vormt het afsluitende hoekpand van de twee wegen.

Gaafheid

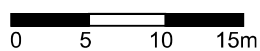
Het gehele ensemble is van belang door de gaafheid van de voorgevels. Willemstraat 7 is van alle vier de woonhuizen het meest gaaf: zowel aan de voor- als achterzijde zijn de originele kozijnen en ramen aanwezig, met uitzondering van de vensters aan de achterzijde op de verdieping. Ook het interieur is vrijwel geheel in originele staat.

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend

08 Februari 2019

Schaal 1:500

Willemstraat, hoek Dubbeldamseweg Zuid

achtergevel met veranda

voorkamer

voorgevel

voorzijde uitbouw

voordeur

1910, Willemstraat 1-9 (van rechts naar links)

1920 Willemstraat met rechts Willemstraat 1-9